

یادداشت

حسنعلی اخلاقی امیری

عضو کمیسیون فرهنگی مجلس

چوب حراج ترامپ به اعتبار فیفا

ادعای دونالد ترامپ درباره حذف تیم ملی فوتبال ایران از جام جهانی ۲۰۲۶ و جایگزینی تیمی مانند ایتالیا، بیش از آنکه یک موضع سیاسی یا ورزشی قابل اعتنا باشد، به یک شوخی تاریخی شباهت دارد. فردی که حتی در عرصه داخلی کشور خود نیز با چالش‌های جدی اعتبار و انسجام مواجه است، طبعاً در جایگاهی نیست که برای ساختارهای رسمی و بین‌المللی ورزش، از جمله فیفا، تعیین تکلیف کند.

اساساً فرآیند انتخاب و حضور تیم‌ها در جام جهانی، در حیطه اختیارات نهاد‌های مستقل ورزشی و بر پایه قوانین مشخص و رقابت‌های رسمی انجام می‌شود. این موضوع نه از اختیار ایالات متحده آمریکا است و نه هیچ کشور میزبان دیگری. از این رو، هرگونه اظهارنظر یا ادعای دخالت سیاسی در این روند، فاقد وجاهت حقوقی و اجرایی است.

با این حال، نمی‌توان از این واقعیت چشم‌پوشی کرد که در سال‌های اخیر، مرز میان سیاست و ورزش بیش از پیش کمرنگ شده است. نمونه بارز آن، واکنش نهاد‌های بین‌المللی ورزشی به جنگ روسیه و اوکراین بود که با محرومیت ورزش روسیه، جلوه‌ای آشکار از دخالت سیاست در تصمیم‌گیری‌های ورزشی را نشان داد. در مقابل، در قبال دیگر بحران‌ها و درگیری‌ها، از جمله آنچه در غزه با تنش‌های منطقه‌ای رخ داده، شاهد سکوت یا واکنش‌های دوگانه بوده‌ایم؛ امری که شائبه استناداردهای دوگانه را تقویت می‌کند.

این رویکرد، به تدریج اعتبار نهادهایی چون فیفا و سایر سازمان‌های بین‌المللی را زیر سؤال می‌برد. در حالی که انتظاری می‌رود این نهادها، همانند سازمان ملل متحد و شورای امنیت، بر مبنای بی‌طرفی و در راستای منافع جمعی بشر عمل کنند، اما واقعیت نشان می‌دهد که ملاحظات سیاسی در بسیاری از موارد بر تصمیمات آنها سایه افکنده است.

از سوی دیگر، ادعاهای مکرر کشورهای غربی درباره حقوق بشر، قانون مداری و تمدن، زمانی می‌تواند باورپذیر باشد که در عمل نیز با همان معیارها سنجیده شود. آنچه امروز در عرصه جهانی دیده می‌شود، در مواردی حکایت از نوعی مصلحت‌اندیشی، ترس یا ملاحظه‌کاری در برابر قدرت‌های بزرگ دارد؛ موضوعی که به بی‌اعتمادی عمومی دامن می‌زند.

در چنین شرایطی، شعار «جدایی ورزش از سیاست» بیش از آنکه یک اصل عملی باشد، به یک گزاره آرمانی و دست‌نیافتنی تبدیل شده است. واقعیت این است که سیاست‌زدگی در ورزش جهانی به سطحی رسیده که نمی‌توان آن را نادیده گرفت و تداوم این روند، بدون تردید در آینده پیامدهایی جدی برای اعتبار و کارکرد نهاد‌های بین‌المللی ورزشی به همراه خواهد داشت.

نگاه

رضاشاه‌متصور

کارشناس حقوق ورزشی

میزبانی آلوده به سیاست آمریکا

صحبت‌های غیرمعارف رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا، این روزها در تعارض با شعارهای فیفا مبنی بر عدم دخالت سیاست در فوتبال قرار گرفته است. مواردی همچون بحث اهدای جایزه صلح به ترامپ، موضوع روادید و ویزا برای تیم‌های ملی فوتبال و همچنین مشکلات تیم ملی زنان ایران در استرالیا، به‌روشنی نشان می‌دهد که سیاست همچنان در فوتبال نقش آفرین است و ساده‌انگاری است اگر تصور شود نگرانی در این زمینه وجود ندارد.

جای تأمل و تأسّف دارد که ما جز اولین کشورهای بودیم که جواز صعود به جام جهانی را کسب کردیم، اما چنین اظهارنظرهایی از سوی میزبان احتمالی جام جهانی و کشوری که در روابط سیاسی با ما تنش دارد، ذهن جامعه ورزش را تحت تأثیر قرار داده است. یکی از شروطی که فیفا برای میزبانی جام جهانی تعیین می‌کند، تأمین امنیت کامل مسابقات و تیم‌ها، بویژه بازیکنان است؛ موضوعی که در چنین شرایطی محل پرسش قرار می‌گیرد و این نگرانی مطرح می‌شود که آیا آمریکا صلاحیت کامل این میزبانی را دارد یا خیر.

همچنین مطرح شدن موضوع جایگزینی تیم‌هایی مانند ایتالیا، در حالی است که نتیجه مسابقات صرفاً در میدان بازی تعیین می‌شود و این اصل به‌عنوان یکی از مبنای فیفا تثبیت شده است. هیچ مقام یا نهادی نمی‌تواند این اصل را از یک تیم ملی سلب کند، مگر در صورت استثنایی و با رأی قضایی مراجع ذی‌صلاح فیفا، که در موارد بروز تخلف، موضوع می‌تواند از مسیر کمیته انضباطی و حتی مراجع حقوقی بین‌المللی پیگیری شود. در عین حال، به نظر می‌رسد برخی اظهارنظرهای دونالد ترامپ در مقاطع مختلف، با تغییر مواضع و جنبه

رسانه‌ای همراه است که به تشدید فضای خبری منجر می‌شود. از سالی دیگر، بحث ثبات در فیفا نیز مطرح است. در حالی که برخی نهاد همواره داعیه‌دار ثبات و استقلال بوده، برخی تحولات نشان می‌دهد که این ثبات در عمل با چالش‌هایی مواجه شده است. از دوره سبت بالاتر تا ریاست اینفانتینو، برخی معتقدند رویکردها بیشتر به سیاست منافع اقتصادی و درآمدزایی سوق یافته و این موضوع بر تصویراستقلال فیفا تأثیر گذاشته است.

به نظرمی‌رسد فیفا در یک مقطع حساس تاریخی قرار دارد و باید نشان دهد که همچنان می‌تواند در بزنگاه‌ها به‌صورت مستقل و حرفه‌ای عمل کند. همچنین فضای جدید ایجادشده پیرامون فوتبال ایران، از نگاه برخی تحلیل‌ها می‌تواند ناشی از پیچیدگی‌های روابط سیاسی میان کشورها باشد. در این میان، برخی نیز نقش روابط میان مدیران ارشد فیفا با کشورهای مختلف را در شکل‌گیری این فضا مؤثر می‌دانند و معتقدند احتمال تأثیرگذاری عوامل پشت‌پرده نیز قابل بررسی است. موضع فوتبال ایران روشن است؛ تیم ملی با شایستگی و لیاقت در مسیر حضور در رقابت‌ها قرار گرفته و با انکا به توان خود، مسیر رقابت را ادامه خواهد داد.

«ایران» سوءاستفاده رئیس‌جمهوری آمریکا از امتیاز میزبانی رقابت‌های جام جهانی فوتبال را بررسی می‌کند

مستطیل سبز در قفس سیاست

در چهارچوب‌های شناخته‌شده، بلکه همچون فردی نادان خارج از قواعد مرسوم ظاهر شده یک کنش دیپلماتیک متعارف قابل تحلیل باشد، رنگ و بوی مداخله‌ای خارج از قواعد رویکردی که به‌جای تمرکز بر زمین سیاست، می‌کوشد زمین رقابت را به مستطیل سبز بکشاند و ناگاهی‌های پیشین را در فضایی متفاوت جبران کند. در آستانه جام جهانی ۲۰۲۶، این مسیر نه‌تنها با روح همبستگی ملت‌ها در تضاد است، بلکه با تزریق تنش‌های سیاسی، کارکرد همگرایانه این رویداد بزرگ را نیز تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

سینا حسینی / رفتارهای اخیر دونالد ترامپ در قبال فضای فوتبال، بیش از آنکه در چهارچوب یک کنش دیپلماتیک متعارف قابل تحلیل باشد، رنگ و بوی مداخله‌ای خارج از قواعد رویکردی که به‌جای تمرکز بر زمین سیاست، می‌کوشد زمین رقابت را به مستطیل سبز بکشاند و ناگاهی‌های پیشین را در فضایی متفاوت جبران کند. در آستانه جام جهانی ۲۰۲۶، این مسیر نه‌تنها با روح همبستگی ملت‌ها در تضاد است، بلکه با تزریق تنش‌های سیاسی، کارکرد همگرایانه این رویداد بزرگ را نیز تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

حاشیه‌هایی، پرسش‌های جدی درباره میزان

هاشمی طبّا، رئیس اسبق کمیته ملی المپیک در گفت‌وگو با «ایران»:

حضور ایران در جام جهانی شکست سیاسی ترامپ خواهد بود

اسرائیل نفوذ قابل توجهی در فیفا دارد

پریسا غفاری / اظهارات نامتعارف رئیس‌جمهوری آمریکا درباره حضور تیم ملی فوتبال ایران در رقابت‌های جام جهانی ۲۰۲۶، بار دیگر نشان‌دهنده ورشکستگی اخلاقی رئیس‌جمهوری آمریکا و همچنین ترس از ایران است. ما باید در این رقابت‌ها حضور پیدا کنیم و هیچ عاملی نمی‌تواند مانع حضورمان شود.». **مصطفی هاشمی‌طبّا، رئیس اسبق کمیته ملی المپیک،**

کارشکنی‌های ترامپ علیه ایران به عنوان میزبان مسابقات، آیا این امکان را ایجاد می‌کند که میزبان، نظم مسابقات را تغییر دهد؟

رفتار ترامپ جنون‌آمیز است و سخنانش فاقد منطق و حساب و کتاب. آیا می‌توان روی عقلانیت چنین فردی حساب کرد؟ او فردی نیست که بر مسیر مشخصی حرکت کند. باید به فیفا فشار آورد تا اجازه ندهد چنین رفتارهایی به عرصه ورزش کشیده شود؛ چراکه کوتاهی فیفا می‌تواند در آینده درسرساز شود. البته شنیدیم فدراسیون جهانی فوتبال پاسخ صریحی در خصوص عدم جایگزینی تیمی به جای ایران داده است. اگر به خاطر داشته باشید، چند ماه پیش نیز نگرانی‌هایی در جامعه بین‌المللی فوتبال نسبت به آمریکا وجود داشت؛ از جمله مواضع

یابپندی آن به اصل بی‌طرفی و استقلال ساختاری ایجاد کرده است. تداوم این وضعیت، می‌تواند جایگاه داوری و نظارتی فیفا را تضعیف کرده و اعتبار آن در مدیریت بی‌طرفانه رقابت‌های بین‌المللی با چالش مواجه سازد.

پیامدهای این رویکرد، محدود به یک تیم یا یک تورنمنت نیست. ورود ملاحظات سیاسی به فرآیندهای ورزشی-آن هم در سطحی چون جام جهانی- می‌تواند به شکل‌گیری رویه‌ای نگران‌کننده منجر شود؛ جایی‌که معیارهای فنی و شایستگی‌های ورزشی، جای خود را به ملاحظات قدرت می‌دهند و نتیجه مسابقه، نه صرفاً در زمین بازی، بلکه در سطوح تصمیم‌گیری بیرون از آن تعیین می‌شود.

تداوم چنین روندی، اعتماد عمومی به بی‌طرفی نهادهای بین‌المللی ورزشی را کاهش خواهد داد. فوتبال، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین بسترهای تعامل فرهنگی میان ملت‌ها، در معرض این چالش قرار می‌گیرد که باعث می‌شود از کارکرد همگرایانه خود فاصله بگیرد و به ابزاری برای پیگیری رقابت‌های سیاسی بدل شود؛ تغییری که در صورت تثبیت، می‌تواند فلسفه وجودی رقابت‌های ورزشی را با چالشی جدی روبه‌رو کند. تحولات کنونی را نمی‌توان صرفاً در حد حاشیه‌های پیش از یک تورنمنت تحلیل کرد، بلکه باید آن را نشانه‌ای از گسترش مداخلات سیاسی در عرصه‌های مستقل ورزشی دانست. در چنین شرایطی، بازتعریف و تقویت سازوکارهای

نظارتی و حقوقی برای صیانت از استقلال ورزش، ضرورتی انکارناپذیر است.

در سطح بین‌المللی نیز شواهد نشان می‌دهد این رویکرد با استقبال گسترده‌ای مواجه نشده و بسیاری از کشورهای اروپایی تمایلی به همراهی با آن ندارند. ارزیابی غالب در این کشورها بر این نکته تأکید دارد که چنین رفتارهایی با قواعد و هنجارهای پذیرفته‌شده بین‌المللی در تضاد است و بیش از آنکه کارکرد عملیاتی داشته باشد، می‌رسد این اقدامات، بیش از هر چیز در راستای مدیریت افکار عمومی داخلی و بازنمایی موفقیت سیاسی در عرصه سیاست طراحی شده‌اند، نه تحقق اهداف واقعی در میدان رقابت جهانی.

عکس فدراسیون فوتبال

وقتی اینفانتینو به ترامپ جایزه‌ای بی‌معنا اعطا می‌کند، دیگر نمی‌توان انتظار رفتار مستقل از چنین نهادی داشت

شأن ما نیست. « با این حال، از اینفانتینو هر اقدامی دور از ذهن نیست، هرچند بعید می‌دانم چنین موضعی در نهایت به اعتبار فیفا لطمه جدی وارد کند.

مهم‌ترین اقدام دیپلماتسی ورزش ایران در این زمینه چیست؟ کمیته ملی المپیک باید ارتباط مستمری IOC داشته‌باشد و در این مسیر کوتاه ناید. همچنین لازم است تیم ملی با بهترین امکانات به سطح مطلوب آمادگی برسد تا بتواند با قدرت در مسابقات حاضر شود و پرچم کشورمان را در خاک آمریکا به اهتزاز درآورد. کوچک‌ترین عقب‌نشینی

ترابیان، مدیر اسبق روابط بین‌الملل فدراسیون فوتبال در گفت‌وگو با «ایران»:

بلوف‌های سیاسی را جدی نگیرید

بسیار جدی تمرین کند تا برای میدان بزرگ جام جهانی آماده شود.». **مهری رنجبر /** عباس ترابیان، مدیر اسبق روابط بین‌الملل فدراسیون فوتبال معتقد است، تهدیدهای ترامپ درباره حذف تیم ملی فوتبال ایران از جام جهانی ۲۰۲۶، صرفاً یک بلوف سیاسی است و نباید آنها را جدی گرفت. او در ادامه توضیح می‌دهد: «تهدید تیم ملی فوتبال ایران از سوی رئیس‌جمهوری ایالات متحده آمریکا یک بازی کاملاً سیاسی است. ترامپ عقل درستی ندارد و تنها بلوف سیاسی می‌زند. ما تابع فیفا هستیم؛ مرجعی که باید همه امور بر اساس قوانین آن رعایت شود. در زمان متقنی نیز باید وزیری کامل تیم صادر شود. آمریکا میزبان جام جهانی است و اگر تخلف کند، فیفا باید با آن برخورد کند. به هر حال، حضور در جام جهانی حق تیم ملی ماست و ان‌شاءالله تا آن زمان وضعیت کشور هم تثبیت شود و بچه‌ها در جام جهانی بازی کنند.»

ترابیان ترامپ است، تعیین تکلیف برای فیفا از سوی وزارت، نظم جام جهانی را بر هم می‌زند: «دقیقاً او نظم جام جهانی را به هم می‌زند. البته از قدیم‌الایام جمهوری خواهان هرکدام به شکلی رفتار می‌کردند. حالا هم همه از حرف‌های تکراری ترامپ خسته شده‌اند، حتی آمریکایی‌ها.

ما نباید به او اهمیت بدهیم و نباید اجازه دهیم حرف‌هایش روی روحیه بازیکنان تأثیر بگذارد. تیم ملی باید طبق برنامه‌ریزی دقیق کادر فنی، اقدامات لازم را انجام دهد. ما می‌توانیم در این رقابت‌ها حضور داشته‌باشیم و به هر حال، حضور در جام جهانی حق تیم ملی ماست و ان‌شاءالله تا آن زمان وضعیت کشور هم تثبیت شود و بچه‌ها در جام جهانی بازی کنند.»

آبایپیشنهاد جایگزینی ایتالیا به جای تیم آسیایی به اعتبار مستطیل نشان می‌دهد و حتی به او جایزه‌ای بی‌معنا اعطا می‌کند، دیگر نمی‌توان انتظار رفتار مستقل از چنین نهادی داشت. آمریکا و اسرائیل کشورهای هستند که از منظر اخلاقی با چالش‌های جدی مواجه‌اند و بعید نیست اقدامات غیرمنتظره‌ای انجام دهند؛ حتی ممکن است در مسیر تیم‌ها نیز محدودیت ایجاد کنند. به نظر می‌رسد اسرائیل نفوذ

شخصی در خصوص تیم‌های حاضر را ندارد و ملزم به اجرای کامل تعهدات و دستورالعمل‌های فیفا است. وی در ادامه توضیح داد: «اگر جمهوری اسلامی ایران از رقابت‌ها حذف‌شده‌ایم و هیچ فردی قادر به سلب این حق از ما نیست.»

او در ادامه با اشاره به اظهارات مطرح‌شده از سوی رئیس‌جمهوری کشور میزبان توضیح داد: «رئیس‌جمهوری آمریکا پس از ناگاهی‌های خود، اکنون به‌دنبال جبران آهست‌وب‌هه همین دلیل هرروز موضعی تازه را مطرح می‌کند. در تازه‌ترین ادعا نیز سخن از جایگزینی تیم ملی ایتالیا به‌جای ایران در جام جهانی به میان آورده است؛ در حالی که چنین ادعاهایی بیش از آنکه پشتوانه حقوقی داشته باشد، نوعی خیال‌پردازی و بی‌اساس

نقض اصل صلاحیت ورزشی در سایه فشار ترامپ

مقررات صریح فیفا شکل می‌گیرد. تیم‌ها از طریق مسابقات مقدماتی قاره‌ای سهمیه می‌گیرند و اصل «صلاحیت ورزشی» (Sporting Merit) مبنای حضور آن‌هاست. حذف یا جایگزینی یک تیم خارج از این چهارچوب، تداوم در شرایطی خاص و عمدتاً به‌دلیل تعلیق یا نقض جدی مقررات توسط فدراسیون مربوطه امکان‌پذیر است؛ آن‌هم نه با تصمیم یک دولت، بلکه با رأی ارگان قضایی و اجرایی فیفا. بنابراین، پیشنهاد جایگزینی ایران با ایتالیا، اگر مبنای حقوقی نداشته باشد، به معنای تلاش برای سیاسی‌سازی مستقیم یک فرآیند حقوقی است. حتی اگر کشور میزبان مشترک، ایالات متحده، نفوذ سیاسی گسترده‌ای در ساختارهای جهانی داشته باشد، مقررات فیفا استقلال نهادی این سازمان را تصریح کرده‌اند و دخالت دولت‌ها در امور فدراسیون‌های ملی می‌تواند به تعلیق همان کشورها بینجامد.

^[1] مستطیل سبز در قفس سیاست

^[2] مستطیل سبز در قفس سیاست